

Härnösands kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn på Hälledals skola i Härnösands kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Härnösands kommun att senast den **6 augusti 2021** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen på adress skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se

Skyldighet att lämna uppgifter

Skolinspektionen fortsätter utredningen gällande trygghet och studiero och begär med stöd av 26 kap. 7 § skollagen (2010:800) att Härnösands kommun skriftligen redovisar hur skolans arbete med att skapa trygghet och studiero fortskridit. Även denna redovisning ska ha inkommit senast den **6 augusti 2021** på adress skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se

Med anledning av den rådande situationen med covid-19

I dagsläget är många skolor starkt påverkade med anledning av covid-19. Skolinspektionen har i detta beslut satt uppföljningstiden med hänsyn till rådande omständigheter. Om du som huvudman behöver längre uppföljningstid kontakta Skolinspektionen för prövning.

Bedömning

Skolinspektionens beslut redogör för de brister som framkommit vid tillsynen. Det är dock huvudmannen som ansvarar för att utbildningen i sin helhet uppfyller de krav som finns i skollagen och i andra författningar. I detta ansvar ligger att rätta till brister närhelst de framkommer.

Skolinspektionen bedömer att Hälledals skola inte uppfyller författningarnas krav när det gäller att utreda elevers behov av särskilt stöd skyndsamt och sedan ge eleverna det särskilda stöd som utredningar visar att de har behov av. Vidare bedömer Skolinspektionen att elevhälsan inte jobbar främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Skolinspektionen fortsätter utredningen gällande trygghet och studiero.

Tillsynen har inte visat annat än att huvudmannen uppfyller författningarnas krav inom områdena undervisning och lärande, bedömning och betygssättning samt styrning och utveckling av verksamheten.

Sammanfattning av brister

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Härnösands kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 7 § skollagen)
- Elever som är i behov av särskilt stöd ges stöd på det sätt och i den omfattning som utredningen har visat att de behöver. (3 kap. 7-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Se till att rektorn tillsammans med lärare och personal i elevhälsan gör en genomgång och bedömning av samtliga elever och utifrån denna konstaterar vilka elever som befaras att inte nå kunskapskraven trots att de getts stöd i form av extra anpassningar.
- Se till att skyndsamt utreda dessa elevers eventuella behov av särskilt stöd.
- Se till att utredningar om behov av särskilt stöd sker i samråd med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt.
- Se till att elever som är i behov av särskilt stöd får det särskilda stöd som utredningar visar att de har behov av. För dessa elever ska det upprättas åtgärdsprogram där det framgår på vilket sätt och i vilken omfattning eleverna får särskilt stöd.

Grundläggande förutsättningar för skolenheten

Skolinspektionen konstaterar att Härnösands kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Se till att elevhälsan som samlad resurs arbetar förebyggande och hälsofrämjande. I detta ingår att elevhälsan ska medverka i att identifiera riskområden och behov av insatser samt utifrån det planera och genomföra förebyggande och hälsofrämjande insatser. Detta kan till exempel handla om arbetsmiljö, stress, psykisk ohälsa, mat- och levnadsvanor, fysisk aktivitet, kränkande behandling, relationer och normer.

Föreläggande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Särskilt stöd utreds inte skyndsamt

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att elevers behov av särskilt stöd inte utreds skyndsamt. För över 10 procent av eleverna har lärarna anmält till rektorn att eleverna riskerar att inte nå målen för utbildningen, utan att dessa elevers behov av särskilt stöd har utretts. Arbetsgången för elevärenden är inte tydlig och förankrad bland all personal och ärenden där det behövs utredningar om särskilt stöd fastnar på olika ställen i processen. Skolinspektionen bedömer att en viktig anledning till att utredningar om behov av särskilt stöd inte görs skyndsamt är de meningsskiljaktigheter som finns mellan elevhälsan och lärarna.

Rättsliga utgångspunkter

I skollagen anges att om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt.

Enligt Skolverkets allmänna råd med kommentarer om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram bör rektorn skapa rutiner för att säkerställa att en utredning om en elevs behov av särskilt stöd görs, samt avgöra vem som ska ansvara för utredningen och hur samarbetet med elevhälsan ska ske vid utredningen. Den som gör utredningen bör kartlägga elevens skolsituation och göra en pedagogisk bedömning av om eleven är i behov av särskilt stöd och i så fall bedöma vilket behov av stöd eleven har. (SKOLFS 2014:40)

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att elevers behov av särskilt stöd inte utreds skyndsamt. För över 10 procent av eleverna har lärarna anmält till rektorn att eleverna riskerar att inte nå målen för utbildningen, utan att dessa elevers behov av särskilt stöd har utretts.

Lärarna uppger att de i början på höstterminen 2020 signalerade till rektorn att det behövs utredning om behov av särskilt stöd för nio elever i årskurs 6. För flera av dessa elever har det enligt lärarna funnits behov sedan årskurs 2 och 3. Trots detta har inte någon utredning om behov av särskilt stöd färdigställts. Enligt lärarna är det vidare tre till fyra elever i årskurs 5 som "borde ha hanterats" och i årskurs 2 och 3 minst tre elever som behöver utredning om behov av särskilt stöd. Elevhälsan uppger att lärarna anmält att de befarar att tretton elever i årskurs 6 och fyra elever i årskurs 5 riskerar att

inte nå kunskapskraven. Rektorn uppger att det finns "ett berg" med gamla elevärenden att beta av. I komplettering efter intervjuerna preciserar rektorn att det den 1 december 2020 finns tio elever där utredningar om behov av särskilt stöd inte är genomförda och att lärarna signalerade om dessa elever i september 2020. På Hälledals skola går det cirka 90 elever vilket betyder att över tio procent av eleverna har behov av utredningar om särskilt stöd som inte är slutförda.

Skolinspektionens utredning visar att arbetsgången för elevärenden inte är tydlig och förankrad bland all personal och att ärenden där det behövs utredningar om särskilt stöd fastnar på olika ställen i processen. Lärarna uppger att de ofta får ärendena tillbaka när de signalerar till rektorn och elevhälsan om elever som behöver utredning om behov av särskilt stöd. Det kan handla om att lärarna åläggs att komplettera den pedagogiska kartläggning de enligt skolans rutin ska skicka med när de anmäler behov av utredning. Det kan också handla om att lärarna ombeds att prova andra extra anpassningar än dem som redan är provade. Lärarna berättar om några elever där de under fyra år har gjort allt som ska göras enligt skolans rutin; de har gjort pedagogiska kartläggningar och lyft eleverna till elevhälsoteamet. Ändå har det under fyra år inte slutförts utredningar om behov av särskilt stöd för dessa elever. Lärarna uttrycker att de får ärendena tillbaka i knät, att ärendena stannar av, att de inte kommer någonstans och att det är en stor brist på det här området.

Elevhälsan uppger att när läraren gör en anmälan till elevhälsoteamet ska läraren skicka med dokumentation av extra anpassningar, utvärdering av extra anpassningar och en pedagogisk kartläggning. Enligt rutinen ska då elevhälsoteamet göra en analys och fatta beslut. Beslutet kan vara att testa igen med extra anpassningar eller göra en utredning om behov av särskilt stöd. Elevhälsan uppger att rutinen inte fungerar, de pedagogiska kartläggningarna kommer inte in eller ger inte svar på alla frågor. Lärarna vill ha hjälp men de gör inte de pedagogiska kartläggningarna, uppger elevhälsan. Elevhälsan ställer sig tveksamma till att det behövs utredning om behov av särskilt stöd för så många elever som lärarna signalerar om. Elevhälsan uppger att de hellre vill fokusera på de anpassningar och extra anpassningar som sker i klassrummet. Det majoriteten av elever behöver är snarare bättre undervisning, uppger elevhälsan.

Även rektorn uppger att elevärenden stannar upp. Rektorn säger att hennes "bild är att det fastnar i alla led i processen". Det kan fastna genom att specialläraren helst vill vara med tidigt i arbetet med att sätta in extra anpassningar men att lärarna inte använder sig av specialläraren. Det kan också fastna vid uppföljning av extra anpassningar och det kan fastna genom att delar av den pedagogiska kartläggningen inte är gjord. Rektorn uppger att behov av särskilt stöd ska utredas när "det är uppenbart att eleven kanske behöver få något annat". I övrigt vill elevhälsan och rektorn vara ett bollplank för lärarna så undervisningen kan utvecklas. Då kan lärarna uppleva att frågan bollar tillbaka, uppger rektorn.

Skolinspektionens utredning visar att det finns meningsskiljaktigheter mellan elevhälsan och lärarna gällande arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Lärarna uppger att de inte får stöd av elevhälsan, att strukturen saknas, att utredningar om behov av särskilt stöd inte genomförs och att de får elevärendena "tillbaka i knät". Elevhälsan uppger att lärarna vill lägga över ansvaret på elevhälsan, att eleverna

behöver bättre undervisning och att lärarna antingen inte gör eller gör för bristfälliga pedagogiska kartläggningar.

Elever ges inte särskilt stöd utifrån vad utredningar visar

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att elever på Hälledals skola inte får det särskilda stöd som genomförda utredningar kan visa att de har behov av. Utredningar om behov av särskilt stöd genomförs inte skyndsamt vilket medför en uppenbar risk för att stödåtgärder uteblir eller att elevernas stöttning inte blir sådan som efter en utredning skulle visa sig vara bäst. Lärarna och elevhälsan uppger också att elever inte får det stöd de behöver. För en av eleverna som har ett aktivt åtgärdsprogram visar den senaste utvärderingen av åtgärdsprogrammet att eleven inte har fått allt stöd som den enligt åtgärdsprogrammet skulle ha fått. För ett annat åtgärdsprogram gjordes den senaste utvärderingen för mer än ett år sedan och det finns inget nytt åtgärdsprogram upprättat efter det. Detta skapar osäkerhet kring om eleven för närvarande får det särskilda stöd den behöver.

Rättsliga utgångspunkter

I skollagen anges att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att elever på Hälledals skola inte får det särskilda stöd som genomförda utredningar kan visa att de har behov av. Som beskrivits ovan uppger lärarna, elevhälsan och rektorn samstämmigt att utredningar om behov av särskilt stöd inte genomförs skyndsamt. Lärarna och elevhälsan uppger också att elever inte får det stöd de behöver.

Lärarna berättar att de gör det som står i deras makt för att ge elever stöttning även om åtgärdsprogram inte är upprättade. De uppger dock att det på mellanstadiet är "en handfull" elever som inte får det stöd de behöver. Lärarna anger också brist på åtgärdsprogram och avsaknad av insatser från speciallärare som delförklaringar till skolans låga kunskapsresultat. Enligt skolans egna siffror var det läsåret 2019/20 endast 41,1 procent av eleverna i årskurs 6 som uppnådde kunskapskraven i alla ämnen. Lärarna uppger att läsåret 2020/21 prioriteras elever i årskurs 6 för att de ska få betyg. Elever i årskurs 4 och 5 får då vänta och får inte det stöd de behöver, uppger lärarna. Vidare berättar lärarna att det finns en resursperson som är tänkt som stöttning för elever på mellanstadiet men att den resurspersonen "äts upp av allt annat hela tiden". Lärarna förklarar också utmaningar kring studieron i flera klasser med att elever som har särskilda behov inte får den stöttning de behöver.

Elevhälsan uppger att de på skolan bör ha möjlighet att ge eleverna det stöd de behöver men att det inte sker fullt ut. En lösning är enligt elevhälsan att lärarna får utbildning, bland annat om hur man bemöter elever och om NPF-diagnoser. Rektorn uppger att det som är ett särskilt stöd också kan vara en extra anpassning eller stimulans beroende på lärarnas olika kompetenser. Rektorn uppger att det finns en stor utmaning med att

utveckla den ordinarie undervisningen. Det handlar om att arbeta med en lärmiljö som är tillgänglig för alla och om att skapa en samsyn bland personalen kring elevgrupperna och hur undervisningen anpassas utifrån eleverna.

I komplettering efter intervjuerna uppger rektorn att det finns fyra aktiva åtgärdsprogram på skolan. Dessa åtgärdsprogram med tillhörande utredningar har inkommit till Skolinspektionen. För ett av åtgärdsprogrammen visar dokumentationen av den senaste utvärderingen, från augusti 2020, att eleven inte har fått allt stöd som den enligt åtgärdsprogrammet skulle ha fått. Resurspassen har uteblivit på grund av sjukdom och för att resurspersonen har blivit placerad på annat.

För ett annat åtgärdsprogram gjordes den senaste utvärderingen enligt dokumentationen i juni 2019. Resultatet av utvärderingen var att skolan skulle fortsätta med åtgärderna och utvärdera insatserna ”i mitten av höstterminen 2019”. I inlämnad dokumentation finns ingen sådan utvärdering och inte heller något nytt åtgärdsprogram efter utvärdering. Skolinspektionen vill understryka vikten av att rektorn efter utvärdering av ett åtgärdsprogram också beslutar om ett nytt åtgärdsprogram eller tar beslut om att inte upprätta ett sådant. När ett åtgärdsprogram enligt dokumentationen senast är utvärderat för över ett år sedan och det inte finns något nytt upprättat åtgärdsprogram skapar det osäkerhet kring om eleven för närvarande får det särskilda stöd den behöver.

Motivering till föreläggande som ingripande

Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att avhjälpa bristerna.

Grundläggande förutsättningar för skolenheten

Elevhälsan jobbar inte främst förebyggande och hälsofrämjande

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan inte jobbar främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Tillsynen visar att elevhälsan endast i mycket liten utsträckning deltar i ett förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Rättsliga utgångspunkter

Enligt skollagen ska det för eleverna i grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

De mer generellt inriktade uppgifterna i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete handlar om frågor som elevernas arbetsmiljö, elevernas övergångar mellan olika enheter samt skolans arbete med ämnesövergripande teman inom demokrati och

värdegrundsområdet. Det kan till exempel vara arbete mot mobbning och kränkande behandling, undervisning om droger och övrig livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning. (Prop. 2001/02:14 Hälsa, lärande och trygghet, s. 27)

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att elevhälsan inte jobbar främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Lärarna uppger att elevhälsan är "extremt frånvarande" och inte finns ute bland eleverna. Lärarna uppger även att flera av elevhälsans personal har bytts ut och att varje gång det kommer en ny person får man börja om. Elevhälsan använder sin tid till möten, de är inte ute i klasserna, uppger lärarna.

På frågan om vilka förebyggande och hälsofrämjande insatser elevhälsan gör uppger elevhälsan att skolsköterskan har hälsosamtal och hälsokontroller. Vidare har skolpsykologen och specialpedagogen från centrala elevhälsan handledning av några lärare. Elevhälsan uppger även att kuratorn tidigare läsår har deltagit tillsammans med klasslärare i ett värdegrundsarbete. Utöver det lyfter elevhälsan olika insatser som lärarna planerar och genomför, till exempel trygghetsvandringar.

Rektorn uppger att tyngdpunkten i elevhälsans arbete idag är åtgärdande och att målsättningen är att elevhälsan ska jobba mer förebyggande och hälsofrämjande. Rektorn säger att de behöver ha en plan för det förebyggande och hälsofrämjande arbetet och att elevhälsan ska mötas om det veckan efter intervjuerna. Det finns även planer på skolan om att införa elevhälsomöten som metod för att skapa ett bättre förebyggande och hälsofrämjande arbete, uppger rektorn.

Intervjuerna visar att det finns brist på samsyn mellan elevhälsan och lärarna även inom detta område vilket försvårar ett framgångsrikt förebyggande och hälsofrämjande arbete på Hälledals skola.

Motivering till föreläggande som ingripande

Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att avhjälpa bristen.

Område där Skolinspektionen fortsätter utredningen

Trygghet och studiero

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar)

Skolinspektionens utredning visar att tryggheten och studieron på Hälledals skola har förbättrats avsevärt läsåret 2020/21 jämfört med hur situationen var läsåret 2019/20. Såväl elever som lärare och rektor uppger att situationen är bättre än vad den varit förut.

Utredningen visar vidare att det finns ett aktivt arbete på skolan för att förbättra tryggheten och studieron. Exempel på detta är arbetet kring trivselregler, regelbundna trygghetsvandringar samt olika temaarbeten kring exempelvis mobbning och språkbruk. Huvudmannen har också gjort insatser för att förbättra resultaten på Hälledals skola, bland annat har enheten tillförts tre förstelärare och utökade resurser till elevhälsan.

Samtidigt visar utredningen att det fortfarande finns utmaningar med både tryggheten och studieron. Elever berättar att några elever har hotat andra med kniv, att äldre elever brukar "fajtas", att svordomar ofta förekommer samt att det kan vara pratigt, skrikigt, stökigt och slamsigt i klassrummen. Lärarna uppger att det finns elever med särskilda behov och att det kan hända saker kring de eleverna, men att skolledningen inte gör tillräckligt för att möta dessa elevers behov och att elever "tappar mycket undervisningstid".

Skolinspektionen bedömer utifrån ovanstående att huvudmannen vidtagit åtgärder för att förbättra tryggheten och studieron, och att situationen är bättre innevarande läsår jämfört med föregående. Det finns dock skäl för Skolinspektionen att fortsätta följa arbetet med trygghet och studiero. Detta behövs för att kunna bedöma effekterna av det pågående arbetet och de åtgärder som hittills vidtagits för att komma tillrätta med problemen. Skolinspektionen bedömer även att arbetet med trygghet och studiero hänger ihop med övriga brister och att åtgärder för att komma tillrätta med dessa brister kan förbättra tryggheten och studieron på skolan.

Skolinspektionen fortsätter därför utredningen i denna del. Härnösands kommun ska senast i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder rörande identifierade brister även redovisa hur arbetet med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero har fortskridit. De frågor som Skolinspektionen vill ha besvarade framgår av bifogat redovisningsformulär.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Undervisning och lärande

Det har inte framkommit annat än att Härnösands kommun uppfyller författningarnas krav inom undervisning och lärande.

Bedömning och betygssättning

Det har inte framkommit annat än att Härnösands kommun uppfyller författningarnas krav inom bedömning och betygssättning.

Styrning och utveckling av verksamheten

Det har inte framkommit annat än att Härnösands kommun uppfyller författningarnas krav inom styrning och utveckling av verksamheten.

På Skolinspektionens vägnar

X Agnetha Burström

Beslutsfattare

Signerat av: Agnetha Burström

X Terje Holand

Föredragande

Signerat av: Terje Holand

I handläggningen av ärendet har även utredaren Anders Holmgren och juristen Frida Isaksson deltagit.

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Hälledals skola

Fakta om Hälledals skola

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Härnösands kommun under höstterminen 2020. Intervjuer med elever, lärare, elevhälsa och rektor vid Hälledals skola genomfördes genom digitala videokonferenser 18-20 november 2020.

Hälledals skola är en f-6-skola med cirka 90 elever som ligger 26 kilometer norr om staden Härnösand. Läsåret 2020/21 är skolan organiserad med klasslärare för två klasser på lågstadiet, f-1 och 2-3. För mellanstadiet finns ett ämneslärarsystem och en klass per årskurs.

I officiell statistik saknas värden för kunskapsresultat i årskurs 6 på Hälledals skola läsåret 2019/20. Av skolans egen kvalitetsberättelse för 2019/20 framgår att 41,1 procent av eleverna i årskurs 6 uppnådde kunskapskraven i alla ämnen. För flera ämnen var årskurs 6-elevernas genomsnittliga betygspoäng lägre än 10. Det gällde historia, kemi, engelska, spanska, teknik och matematik. Matematik hade lägst genomsnittligt betygspoäng med 6,5. (Vid beräkning av genomsnittligt betygspoäng ger F 0, E 10, D 12,5, C 15, B 17,5 och A 20 poäng.)